

Перспективами подальших досліджень є вивчення особливостей впливу особистості викладача на розвиток професійно-педагогічної культури магістрів.

Список використаної літератури.

1. Зязюн, І.А. та ін., (1997), Педагогічна майстерність: [підручник] / [Зязюн, І.А. та ін]; За ред. І. А. Зязюна, Вища шк., Київ, 349 с.
2. Молочко, М.В., (2004), Формування соціально-психологічного клімату в педагогічному колективі дошкільного закладу: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.07. – Київ, 20 с.

ОБРАЗУ «Я», ЯК ФАКТОРА ОПТИМІЗАЦІЇ МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ У РАННІЙ ЮНОСТІ

УДК 159.923:316.346.2

Дмитрова Т. В.,

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри психології,

КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»

Актуальність дослідження. Психологічні дослідження детермінант міжособистісних стосунків стають особливо актуальними в часи стрімких соціальних, економічних і політичних змін у суспільстві. Свого часу ця проблема була об'єктом дослідження таких учених, як М.Й. Боришевський, Е. Верне та ін.

Найбільш актуальним в означеній проблемі видається вивчення індивідуально-суб'єктних та інтерсуб'єктних характеристик образу «Я» в підлітково-юнацькому віці, коли відбувається становлення нового рівня самосвідомості, зміна критеріїв оцінки свого «Я».

Мета нашого наукового пошуку полягала в емпіричному дослідженні індивідуально-суб'єктивних та інтерсуб'єктних характеристик образу Я. Серед емпіричних методів були: констатуючий експеримент; включене спостереження, контент-аналіз учнівських творів, соціометрія, методи опитування, методи дослідження особистості та методи статистичної обробки кількісних показників.

Розроблена нами система критеріїв охоплювала такі параметри: ступінь внутрішньої послідовності, цілісності образу Я; його зміст; когнітивна складність; спрямованість або позитивність-негативність; особистісні соціально-психологічні очікування; самоставлення. При цьому диференціація різних сфер самовідображення проводилася за різними принципами: виділено «соціальне Я», «Я як суб'єкт пізнання», «Я як суб'єкт позакласної діяльності». Крім цього, вивчався узагальнений образ самого себе – «глобальне Я» - як родова категорія стосовно видових сфер самовідображення. Встановлювалась адекватність сподівань старшокласників на взаємність і рівень усвідомлення ними свого

становища в системі стосунків у класі за допомогою коефіцієнта взаємності і коефіцієнта усвідомлення.

Емпіричним шляхом було отримано ряд результатів, які дали змогу зробити такі **висновки**:

1. Рівень когнітивної складності «соціального Я» і високопозитивне ставлення старшокласника до самого себе є показниками його популярності серед ровесників. Задоволеність своїм соціальним самовідображенням - вагомий фактор сприятливого становища школяра в групі однолітків.

2. Рівень позитивності, а також взаємодія когнітивного й емоційного компонентів за сферами самовідображення «глобальне Я» і «соціальне Я» у популярних та непопулярних старшокласників мають якісно відмінний характер. За сферою самовідображення «глобальне Я» у популярних і непопулярних старшокласників має якісно відмінний характер. За сферою самовідображення «глобального Я» у популярних школярів виявлені високопозитивні когнітивний і емоційний компоненти, які врівноважені за ступенем позитивності. За сферою відображення «соціального Я» позитивність емоційного компонента значуще превалює над позитивністю когнітивного. Що ж до «соціального Я», то для непопулярних старшокласників характерна збалансованість слабкопозитивних когнітивного й емоційного компонентів. При цьому в популярних, на відміну від непопулярних учнів, позитивність емоційного компонента «соціального Я» значуще превалює над позитивністю вищезгаданого компонента за сферами самовідображення «Я як суб'єкт пізнання» і «Я як суб'єкт позакласної діяльності», що свідчить про значущість для таких учнів сфери соціального само відображення.

3. Популярні старшокласники чітко вирізняються адекватно високим рівнем домагань у самовихованні. Ці учні планують у майбутньому змінюватися в бажаному напрямку і за рахунок цього зблизити своє майбутнє «Я» з ідеальним «Я», вбачаючи у самовихованні засіб для цього.

Для непопулярних старшокласників самовиховання меншою мірою виступає засобом досягнення їхнього майбутнього «Я». Непопулярні школярі намагаються в собі виховувати далеко не всі ті риси, які їм подобаються. Риси, які подобаються цим учням, здаються їм настільки недосяжними, що вони рідко приймають їх як мету самовиховання.

4. Непопулярні старшокласники прогнозують більшу відмінність свого майбутнього образу «Я» від теперішнього, який їх менше влаштовує. Іншими словами, можна констатувати певну відчуженість наявного «Я» у непопулярних школярів. Формувати себе в бажаному напрямку в них слабше. Непопулярні школярі сподіваються радше на якісь зовнішні детермінанти свого самозмінювання, ніж на самовиховання.

5. Популярним юнакам і дівчатам властиве намагання культивувати в собі риси ідеального партнера, тобто риси, притаманні такій людині, з якою в них склалися б ідеальні взаємини, тоді як непопулярні учні мають

радше дві низки цінностей: одні риси їм би хотілося бачити в собі, зовсім іншими рисами вони наділяють свого ідеального партнера.

б. Виявлено ряд статевих і вікових особливостей образу «Я» як регулятора міжособових стосунків у ранній юності:

а) сфера «соціального Я» у дівчат когнітивно складніша, ніж у юнаків. Когнітивна складність «соціального Я» у дівчат протягом ранньої юності має відносно статичний характер. Позитивність як когнітивного, так і емоційного компонентів «соціального Я» у них вища, що свідчить про значущість цієї сфери в їхньому житті. Домагання в цій сфері найбільш значущі. Більшість популярних дівчат базує свою самоповагу саме на переживанні спроможності чи неспроможності в соціальній сфері;

б) розвиток сфери соціального самовідображення юнаків порівняно з дівчатами відбувається з деяким відставанням. Протягом ранньої юності завдяки більш динамічному зростанню когнітивної складності, посиленню позитивності як когнітивного, так і емоційного компонентів образу «Я» юнаків ці відмінності стираються.

Результати дослідження дали змогу конкретизувати розуміння суті саморегуляції. Експериментально виявлено деякі істотні особливості образу «Я» як регулятора міжособових стосунків у ранній юності, статеві-вікові відмінності досліджуваного феномена в межах цього вікового періоду.

Предметом подальших досліджень стане уточнення завдань і послідовності психолого-педагогічної взаємодії учителів, психологів, соціальних педагогів та учнів. З метою розвитку адекватного образу «Я» у старшокласників.

Список використаної літератури.

1. Боришевский, М.И., (1992), Развитие саморегуляции поведения школьников: Автореф. дис. д-ра психол. наук, Київ.
2. Berne E., (1964), Games People Play. - New York.
3. Swann, W.B., (1996), Jr. Self-Traps. - New York.

СЕКСУАЛІЗАЦІЯ ВЛАСНОГО ОБРАЗУ ПІД ЧАС СПІЛКУВАННЯ МОЛОДШИХ ПІДЛІТКІВ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ УДК 159.92

*Дорож З. М.,
студентка спеціальності 053 «Психологія»,
освітнього рівня «Магістр»,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

Актуальність дослідження даної проблеми зумовлена сильним впливом сучасних інформаційних технологій та глобальних соціальних тенденцій, які створюють хибні орієнтири щодо формування цінностей